

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
De heer D. Welkers
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T +31 88 689 8989
info@rivm.nl

Ons kenmerk
DMG-2023-0054

Behandeld door
Miranda Mesman
M&E DMG M&V/RIVM

T 088 689 3138
M 06-46827404
miranda.mesman@rivm.nl

Datum 6 oktober 2023
Betreft Notitie cumulatie en kennisbehoefte

Kopie aan
Monique Riphagen
Edwin Tijdeman
Iwan Hoekjan

Bijlage(n)
Notitie cumulatie en
kennisbehoefte

Geachte heer Welkers,

In het voorjaar van 2023 heeft u het RIVM gevraagd of het zinvol is om kennisvragen te stellen aan het RIVM over het onderwerp cumulatie. Om deze vraag te beantwoorden hebben we een overzicht gemaakt van vormen van cumulatie, knelpunten die daarbij optreden en welke kennisbehoeften dit oplevert. In de bijlage vindt u dit overzicht.

We zien aan de kant van zowel de humane als de ecologische gezondheid een toenemende urgentie om meer integraal, meer vanuit cumulatie of mengsels naar gezondheid te kijken. Waar de afgelopen jaren veel resultaten zijn bereikt met een sectorale aanpak zijn, vragen de uitdagingen waar we nu voor staan om een integrale blik. Het stapelen van effecten doet zich voor bij chemische stoffen, maar ook bij verschillende vormen van milieustress (bijvoorbeeld effecten van luchtkwaliteit en (geluids)hinder). Cumulatie kan ook breder spelen. Een combinatie van hoge temperaturen, droogte en verontreiniging en/of verzilting kan er bijvoorbeeld toe leiden dat de normen voor het innemen van oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater worden overschreden.

Het algemene beeld in het overzicht is dat cumulatie nog te weinig aandacht krijgt in beleid, onderzoek en uitvoering. De aanwezige kennis over stoffen en andere stressoren is veelal monodisciplinair ontwikkeld vanuit sectoraal beleid (water, bodem, lucht, geluid), met weinig oog voor de integratie van sectoren en mogelijke cumulatieve effecten. Daarnaast leiden verschillende ontwikkelingen (circulaire economie, klimaatverandering) tot extra uitdagingen (denk aan hergebruik van materialen in een andere toepassing). Dit vraagt om een afweging: welk risico/impact accepteren we als maatschappij om deze opgaven op te lossen?

De cumulatie van stressoren en onbedoelde stoffenmengsels leidt tot kennisvragen van fundamentele aard tot en met zeer operationele vragen. In het overzicht wordt geschetst welke kennisbehoeften dit oplevert vanuit het perspectief van het NMP. Ook is een eerste inventarisatie van kennisvragen gemaakt.

Datum
6 oktober 2023

Ons kenmerk
DMG-2023-0054

Voor een aantal onderwerpen zijn er al onderzoeksprojecten of programma's gestart die zich (deels) richten op cumulatie. Denk daarbij aan o.a. het Impulsprogramma Chemische Stoffen of de recent voor IenW/O&M opgeleverde studie naar Toxische druk in kwetsbare gebieden. Daarnaast geeft het recent gepubliceerde rapport "De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving" nieuwe aanknopingspunten om in het kader van maatwerkbedrijven en het traject Gezondheid omwonenden integraler naar gezondheidseffecten te kijken.

Mogelijk is het thema cumulatie een mooi onderwerp om te bespreken in een van de komende Q-teams.

Met vriendelijke groet,

Drs. R. van der Ent
Hoofd Centrum Duurzaamheid, Milieu en Gezondheid